

פרולוג

פרנקפורט, תר"ל 1870

אמא תמיד דאגה ששרה תהיה אדם מועיל ושווה ערך, ועל אף שזה קשה להיות מועיל כשרעבים כל הזמן, ומסובך להיות שווה ערך כשלכל הילדות מסביב יש יותר בגדים ויותר מגדנות ממה שהיא העזה אפילו לחלום, עדיין ניסתה שרה לעמוד במשימה בכבוד.

היא ידעה לתקן שמלות קטנות של בובות בד, ותוך כדי שיחקה בהן קצת, עד שהייתה צריכה להחזירן. היא ידעה כיצד משפשפים אבן באבן אחרת עד שהאבנים מחליקות כמעט, ואפשר לשחק בהן בקלות על המדרכה. היא הסירה אבק מהמיניאטורות שבמזנון של פראו מנדלסון, בזמן שאמא חבטה בשטיחים.

ומעולם, מעולם לא הייתה מטרד. ומעולם, בכל עשר שנותיה, לא ביקשה נדבת יד.

אבל עכשיו אמא הלכה, ושרה עמדה מרעידה בשמלתה האחת מול אחות נרגנת בבית החולים הציבורי, וידעה שהיא נכשלת במשימתה. שפתיה רעדו, והיא חשקה אותן בכת. מתאמצת להישאר זקופה.

"הודענו על הפטירה לוועד היהודי", אמרה האחות בקול חסר סבלנות. "אבל מה אני אמורה לעשות עם הילדה?"

"הם אמורים לטפל גם בה, לא?" העירה אחרת ומילאה מזרק בחומר בעל אדים חריפים. "או שהיהודים דואגים רק למתים שלהם".

"עד שהם יגיעו יהיה לילה", אמרה האחות הראשונה ושלחה מבט כעוס לעבר שרה שעמדה נטועה במקומה. "בית חולים אינו יכול לאפשר לילדים להסתובב בו יום שלם".

"אני הולכת כעת", לבשה אחות שלישית מעיל. "מצטערת על שאיני יכולה לעזור לך בנושא".

"יפה יפה", רגזה האחות. "כולכן תלכנה, ואני אשאר פה עם-רגע!" היא עצרה בתנועת יד סמכותית את השלישית. "לא אמרת פעם שאת שכנה של דוקטור קאופמן?"

"כן", אמרה ההיא לאט.

"הוא יהודי, חבר ועד הקהילה היהודית", ספקה האחות כף אל כף. "קחי אליו את הילדה!"

"ככה?" פקפקה השלישית. "אין שום נוהל רשמי בנושא? שום-"

"שום כלום! היא יהודייה, הוא חבר ועד, תני לו את הילדה ותלכי".

"אבל-"

“אין אבל! לאואר?” היא פנתה לשרה. “את הולכת עם האחות מרתה!”

שרה לא זזה.

“אבל-” התחילה שוב מרתה והשתתקה. היא חבשה את כובעה הקטן, פסעה לכיוון דלת היציאה ואמרה בלי להסיט ראש: “בואי!” היא אינה רגילה לא לציית למבוגרים.

“לכי אתה, לאואר”, דחפה אותה קלות האחות.

“אמא”, אמרה שרה שנדחפה קדימה, ולא הוסיפה לפסוע יותר.

“אמא שלך איננה”, אמרה לה האחות. “ולי אין זמן לבזבו יותר.”

“היא שם”, החוותה שרה על המסדרון ממנו באה.

“אמא שלך מת-” שרה כבר לא הייתה שם בשביל לשמוע. היא פרצה החוצה, רצה במסדרון, הנה, ימינה, שמאלה, דלת ראשונה ליד הקיר, היא מכירה כבר את הדרך בחושך, פתחה את הדלת ונעצרה.

על המיטה של אמא שכב איש גדול והשתעל בקול אימים.

“אמא?” היא לחשה.

האיש נפנה אליה, זקנו ושער ראשו אפורים וארוכים. “אמא?” הוא צחק בקול מפחיד, “אמא?”

שרה בהתה בו.

פתאום תפסה בכתפה יד קשה ואמרה: “את פה!” היא הסתובבה בבהלה, זו הייתה האחות מרתה. “בואי כבר, אני מאחרת הביתה!”

היא העיפה מבט אחרון במיטה של אמא, חככה בדעתה, ומיהרה אחרי המעיל החום.

הן יצאו מבית החולים, הלכו ברחובות רחבים והומי אדם. מרתה פסעה בפסיעות גדולות, ושרה רצה אחריה. הן עלו לקרון הציבורי, ירדו ממנו אחרי מספר תחנות והמשיכו לפסוע במהירות. המון אנשים היו סביב, וילדות עטופות היטב במעילי צמר חזרו מבית הספר. שרה רצה ביניהם בשמלתה וניסתה להדביק את הקצב של האחות. היא ידעה שזו שאלת שטות, ובכל זאת שאלה: "את תספרי לאמא שלקחת אותי?"

האחות נעצרה והסתכלה בה במבט מוזר. אחר כך לא ענתה והמשיכה ללכת. ושרה שידעה בעצמה את התשובה, אמרה, מתנשפת במהירות: "אם היא פתאום תבוא ותשאל אותך, אז תגידי לה". והן המשיכו לרוץ.

בסוף עצרה מרתה ממרוצתה ונעמדה תוהה לפני שער ברזל גדול שהיה פתוח לרווחה. שרה הגיעה רגע אחריה ונעצרה אף היא.

השער היה חלק מגדר גבוהה ומסוגננת, שהקיפה בית רחב ומרשים בן שלוש קומות. מרכבות נעצרו לצדו ופלטו מתוכן אדונים חבושי צילינדרים וגברות מהודרות בכובעים קטנים.

עוד מרכבה נעצרה, ומרתה ביררה אצל היורדת: "מה האירוע שנחגג כעת אצל משפחת קאופמן?"

הגברת נעצה בה מבט סקרן. "בנם הצעיר מתחתן היום".

האחות גלגלה עיניים בייאוש וסקרה את זרם האנשים הנכנס. השעה הייתה קרובה לשלוש, והשמש האירה את הקרח שבגינות הבתים בכל גוני הקשת. היא הסתכלה ימינה ושמאלה, ובהחלטה

פתאומית תקעה שני ניירות בידיה של שרה ואמרה חפוזות: "היכנסי לבית והציגי את עצמך, אלו המסמכים שלך, אל תאבדי אותם!" שרה פערה עיניים, והאחות הנהנה, "הם יהודים כמוך. הם ידאגו לך".

רגליה של שרה כמו ננעצו במקומן, ופיה נקפץ. היא הייתה מבוהלת, ובכל זאת שמרה על צלילות דעתה. אף אחד לא הזמין אותה לפה. ילדים אינם באים לחתונות. אנשים מועילים ושווי ערך כמו שאמא אוהבת, אינם מגיעים למקומות שהם אינם רצויים בהם. היא הניעה את ראשה בסרבנות, אבל האחות לא הייתה שם כבר, דמותה נראתה ממהרת במורד הרחוב בעודה מנופפת במטפחתה לאחור - "כנסי, אמרתי!"

שעה שלמה המתינה שרה ליד הגדר, פיה חתום בקו החלטי וידיה אוחזות במסמכים. האוויר הלך והתקרר, שפתיה הלכו והכחילו, היא רעדה.

בסיומה של השעה היא עצמה עיניים, ניסתה להסיט מהן את דמותה המאוכזבת של אמא, ונכנסה דרך השער. היה לה קר, היא לא הצליחה לחשוב באופן צלול מה היא עונה לאמא אם היא מגיעה פתאום. אבל אמא לא הגיעה, והיא הלמה בדלת הבית, קפואה.

את הדלת פתחה משרתת, שלא שמחה בכלל לראות אותה. ללא מילים הגישה שרה את המסמכים. המשרתת קראה אותם, וממילה למילה היא שמחה עוד פחות.

"היום מתחתן מנפרד", היא דחפה אותה במעלה המדרגות לעליית הגג. "את לא יכולה להופיע פה כך פתאום ולהפריע".

שרה מיהרה בגרם, כמעט כשלה. "חכי פה עד לסיום החתונה!" הכניסה אותה המשרתת לחדר קטן עם מיטה וארונית. אחר כך היא

הכניסה גם שתי לחמניות, ואסרה על הילדה בפנים כעוסות מאד לרדת למטה.

היה חם בחדר, וזה היה הפרט העיקרי והחשוב. חום גופה של שרה הלך והתייצב, היא אכלה לחמנייה אחת, ואת השנייה החביאה. אחר כך נשכבה על המיטה בלי לחלוץ נעליים.

תמונות התחילו לרוץ במוחה: בית החולים, המיטה של אמא.

היא קמה ממקומה, מבוהלת. לא רצתה לחשוב על זה. בזהירות פתחה את דלת החדר. הדי הנגינה פרצו פנימה. היא סגרה את הדלת באחת. אבל במיטה המתינו לה שוב בית החולים והמיטה, וכמעט עיוורת היא פתחה שוב את הדלת ויצאה.

האוויר היה רווי הדי מוזיקה והבל תבשילים. היא מצאה פינת תצפית נוחה בחלקו התחתון של המעקה, והביטה באנשים הרבים שמילאו את הלובי.

כולם למטה היו אנשים חשובים מאד, שווים מאד. עיניה הבוחנות של בת העשר כבר ידעו להבחין בין אדם שמצדיק את קיומו לשאינו, והאורחים של משפחת קאופמן היו חשובים במידה ששרה לא נתקלה בה מקרוב אף פעם. הם היו עשירים, הם היו מכובדים.

שני אנשים הדורי פנים בולטים בזקניהם נכנסו, שרה תהתה מי הם. הכל היה עליז, מהודר ונינוח.

פתאום היא שמעה קול פסיעות עמום נבלע בשטיחי המדרגות. מבוהלת היא נעמדה בתנוחה מתגוננת, אומדת את המרחק לחדר.

הפסיעות נעצרו בקומה השנייה. האוויר השתחרר מריאותיה והיא התיישבה שוב. הזמן עבר, היא כבר הייתה עייפה מאד, רעבה,

המיטה בחדר הייתה שחורה ומפחידה, ואמא לא הייתה שם כדי להסיט את השיער הסתור מהעיניים ולומר לה לילה טוב.

אם רק היו מרימים האנשים את פניהם, היו רואים את פרצופה הקטן תחוב בין שני מוטות עץ מגולפים במעקה, מביט בעיניים גדולות בחוגגים.

אבל האנשים השיקו כוסות יין מצטלצלות זו בזו, וקיבלו בתודה תופינים ממלצרים לבושי הדר.

בבוקר למחרת נדהמה פראו קאופמן לראות את הילדה ישנה בראש גרם המדרגות, מקופלת על השטיח כשראשה בין ידיה.

שרה קפצה ממקומה ברגע שנגעה בה הגבירה. ובושה, בושה גדולה ואיומה מילאה אותה בזמן שהפראו המבולבלת קראה את המסמכים והרימה אליה מבט מרוכך.

פראו קאופמן חזרה לדפים לקריאה נוספת, ושרה רק רצתה לברוח, לברוח, להימוג או להיעלם. רק לא לעמוד ככה, בשמלתה האחת המלוכלכת, כשאמא לא פה, ואינה יכולה להסביר שהיא הבת שלה; כשאף אחד אינו יכול לדעת שהיא כן אדם מועיל ו-

“קוראים לך שרה?” שאלה פראו קאופמן, וכל הרוך במילותיה.

מרוב בושה שרה לא הצליחה אפילו להנהן.